

ספרות עברית וכללית

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים ושלושה רבעים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה חמישה פרקים.
פרק ראשון – שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)
פרק שני – סיפור קצר
פרק שלישי – דרמה
פרק רביעי – רומאן ונובלה
פרק חמישי – סיפור שלא נלמד
- משלושת הפרקים הראשונים יש לבחור בשני פרקים, ולענות על השאלות לפי ההוראות בכל פרק (כל פרק – 30 נקודות).
הפרק הרביעי (רומאן ונובלה – 30 נקודות) והפרק החמישי (סיפור שלא נלמד – 10 נקודות) הם חובה. עליך לענות על השאלות שבהם לפי ההוראות בכל פרק.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
(2) חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.
(3) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
(4) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

מהפרקים הראשון, השני והשלישי עליך לענות על השאלות בשני פרקים בלבד, לפי ההוראות בכל פרק (לכל פרק – 30 נקודות).

פרק ראשון – שירה (שירת ימי הביניים, שירת ביאליק, שירת המאה ה-20)

אם בחרת בפרק זה (שאלות 1-17), ענה על שתי שאלות, כל שאלה על שיר מאת משורר אחר (לכל שאלה – 15 נקודות).

שירת ימי הביניים

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

לבי במזרח / יהודה הלוי

לְבִי בְּמִזְרַח וְאֹכְזִי בְּסוּף מְעָרָב – / אֵיךְ אֶטְעָמָה אֶת אֲשֶׁר אֶכֶל וְאֵיךְ יַעֲרֹב?
 אֵיכָה אֲשַׁלֵּם נְדָרֵי וְאֶסְרִי, בְּעוֹד / צִיּוֹן בְּתֵבֵל אָדוּם וְאֵנִי בְּכַבֵּל עָרָב?
 יִקַּל בְּעֵינַי עוֹב כֹּל סוּב סִפְרָה, כְּמוֹ / יִקַּר בְּעֵינַי רְאוֹת עֲפָרוֹת דְּבִיר נִחְרָב!

הסבר את הרעיון המובע בשיר, וכתוב כיצד השאלות הרטוריות, הניגודים והצימודים בשיר מבטאים רעיון זה.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

יפה נוף / יהודה הלוי

יִפֶּה נוֹף, מְשׁוֹשׁ תֵּבֵל, קָרְיָה לְמַלְךְ רֵב, / לֵךְ וְכִסְפָּה וְנֶפֶשׁ מִפְּאַתִּי מְעָרָב!
 הַמּוֹן רַחֲמֵי וְכֶמֶר כִּי אֲזַכְּרָה קָדָם, / כְּבוֹדֶךָ אֲשֶׁר גָּלָה וְנוֹף אֲשֶׁר חָרַב.
 וּמִי יִתְנַנֵּי עַל כְּנָפֵי וְשָׁרִים, עַד / אֲרֹנָה בְּדַמְעָתִי עֲפָרֶךָ וְיִתְעָרָב!
 דְּרִשְׁתִּיךָ, וְאִם מַלְכֶךָ אֵין בְּךָ וְאִם בְּמָקוֹם / צָרִי גִלְעָדֶךָ – נָחַשׁ שָׂרָף וְגַם עֲקָרָב.
 הֲלֵא אֶת אֲבִנֶיךָ אֲחֻזֵּן וְאֶשְׁקֶם / וְטַעַם רִנְבִיךָ לְפִי מִדְּבַשׁ יַעֲרָב!

הסבר את הרעיון המובע בשיר, וכתוב כיצד הניגודים והשיבוצים בשיר מבטאים רעיון זה.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

הציקתני תשוקתי לאל חי / יהודה הלוי

הציקתני תשוקתי לאל חי, / לשחר את מקום פסאות משיחי,
 עדי כי לא נטשתני לנשק / בני ביתי ואת רעי ואחי.
 ולא אבכה עלי פרדס נטעתיו / והשקיתיו והצליחו צמחי,
 ולא אוכר יהודה ועזראל, / שני פרחי יקר, מבחר פרחי,
 5 ואת יצחק אשר פבן חשבתיו, / יבול שמשי וטוב גרש ירחי.
 וכמעט אשפכה בית התפלה, / אשר היו במדרשו מנוחי,
 ואשפכה תענוגי שבתותי / והדרת מועדי וכבוד פסחי,
 ואתן את כבודי לאחרים / ואעזב לפסילים את שבחי.
 המירותי בצל שיתים חדרני, / ובמשוכת סבף – חסן בריחי,
 10 ונפשי שבעה ראשי בשמים – / ורית נעצוץ שמתי רקחי.
 וחדלתי הלף על כף ועל אף / ונתתי בלב ימים ארחי,
 עדי אמצא הדום רגלי אלתי – / ושמה אשפכה נפשי ושיחי,
 ואסתופף בהר קדשו ואקביל / לפתחי שערי שחק פתחי,
 ואפריח במי ירדן גרדי / ואשלית בשלח שליחי.
 15 אדני לי – ואיך אירא ואפחד? / ומלאך רחמיו נושא שליחי!
 אהלל את שמו מדי חיותי / ואודנו עדי נצח נצחי.

הסבר את הרעיון המובע בשני הבתים הראשונים בשיר, ותאר את ההתפתחות של רעיון זה בשיר.

שירת ביאליק

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרינו.

הקיץ גוע / חיים נחמן ביאליק

הקיץ גוע מתוך זהב וכתם

ומתוך הארנמן

של-שלקת הנגים ושל-עבי ערבים

המתבוססות בדמן.

ומתרוקן הפרדס. רק טילים יחידים

נטילות יחידות

ישאו עינם הנוקה אחרי מעוף האחרונה

בשורות החסידות.

ומתנתם הלב. עוד מעט יזום סגריר

על-החלון יתדפק בדממה:

„בדקתם בעליכם? טלאתם אדרתכם?

צאו הכינו תפוחי אדמה.”

במה שונות שתי שורות הסיום משאר שורות השיר? הסבר והדגם את דבריך.

/המשך בעמוד 5/

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

ים הדממה פולט סודות / חיים נחמן ביאליק

ים הדממה פולט סודות,
 וכל-העולם כלו שותק;
 ומאחרי הריחים
 שאון הנחל איגו פוסק.

שחור הלילה הולך כובש,
 מרפוב צל על-צל וכופל;
 דומם אל-ים המוששים
 כוכב אחר כוכב גופל.

ובהשתמק כל-העולם,
 ארגיש: לבי ער ומדבר;
 ארגיש: מען טהור אחד
 הזמה אט שם ומתגבר.

אומר לבי לי בתשאי:
 „בני! חלומותיה כאו;
 גפל כוכב מרקיע -
 האמינה - לא שלך הוא.

עוד שלך קבוע איתן
 ובמשבצתו זרח שמה;
 שא עיניך - הגה שם הוא
 קורץ, רומז לך נחמה.”

ובהשתמק כל-העולם
 אשב אביט אל-כוכבי;
 לי אין עולם אלא אחד -
 הוא העולם שבלבבי.

חסבר והדגם את הקשר בין העולם התיצוני המתואר בשיר ובין עולמו הפנימי של הדובר.

שירת המאה ה-20

שירי נתן אלתרמן

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרי.

ג'רם / נתן אלתרמן

גם למראָה נוֹשׁוֹ יֵשׁ רַגַע שֶׁל הַלְדוּת.

שְׁמַיִם בְּלִי צְפוֹר

זָרִים וּמְבַצְרִים.

בְּלִילָה הַסְּהוּר מוֹל חֲלוֹנְךָ עוֹמְדָת

עֵיר טְבוּלָה בְּכַי הַצְּרָצְרִים.

וּבְרֵאוֹתֶיךָ כִּי זָרְךָ עוֹד צוֹפֶה אֶל הַלָּךְ

וְהַזָּרֵחַ

עַל כִּידוֹן הַכְּרוֹשׁ

אַתָּה אוֹמֵר — אֱלִי, הַעוֹד יִשְׁנֵם כָּל אֱלֹהִים?

הַעוֹד מִתֵּר בְּלַחֵשׁ בְּשִׁלּוֹמָם לְדַרְשׁ?

מֵאַגְמִיָּהֶם תְּמִים נְבֻטִים אֵלֵינוּ.

שׁוֹקֵט הַעַץ

בְּאֵדָם עֲגִילִים.

לְעַד לֹא תִעָקֵר מִמֶּנִּי, אֱלֹהֵינוּ,

תּוֹנֵת צַעְצוּעֵיךָ הַגְּדוֹלִים.

תאר שתיים מהתמונות בשיר, והסבר כיצד הן ממחישות את ההצהרה בשורה הראשונה

של השיר.

7. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרי.

עץ הזית / נתן אלתרמן

בְּאֲשֶׁר תִּשְׁאַלֶי אֶת הָרִיף לְמוֹת
וְגַעַז עֲדָרִים אֶל מָטָר וּמִסְפּוּא,
הוּא נֶצֶב בְּחֹמֶה, חֲתֻנָּה הַגְּלָמוֹד,
וְדַעַת כִּי נִפְשֶׁךְ בְּכַפּוֹ.

וְעַם עָרֵב, שׁוֹתֵת מִשְׁקִיעָה אֲרָכָה,
יִגְשֵׁשׁ עַל פְּנֵיךְ – אֵיךְ?
בְּגִזְעוֹ הַנִּפְתָּל, בְּלִהְבֵת עוֹרְקִיו,
מִשְׁמֵר וְכַבוּשׁ בְּכִיךְ.

וּמִנְגַד חוֹרֵג הַשָּׂרֵב הָאָדָם
וְנִרְתָּע

וְאֵימָה תִּאֲחֹזֶהוּ –
כִּי הָהָר לֹא יְמוֹט וְלִבּוֹ לֹא יָדָם,
כֹּל עוֹד נֶבֶט אֶחָד מִרְטָשׁ אֶת חֹהוּ.

שְׁבָעִים שָׁנָה

הִקְיֵץ מְלֶךְ.

בְּאוֹר נִקְמוֹת סִמְמוֹ בְּקָרְיוֹ.

אֶחָד עֵץ הַזַּיִת,

אֲחֵי הַגִּדָּה,

לֹא נִסּוּג מִנְגָּהֶם בְּקָרֵב.

מֶה קְדוּשָׁה שְׂבוּעָתוֹ! עֲנִפְיוֹ הַשָּׁחֲרִים

לֹא עָמְסוּ כּוֹכְבִים וְיָרַח.

רַק עֲנִיו, אֲדַמְתִּי, כְּמוֹ שִׁירֵי הַשִּׁירִים,

אֶת לְבוֹת אֲבֹנֶיךָ פוֹלֵחַ.

וְאוֹלֵי מִצִּינֵי אֱלֹהֵיו, רְבוּנוֹ,

רַק דְּמָעָה לוֹ נִתְּנָה, כְּבִדָּה וְחֶמֶה,

כְּרִבְצוֹ עֲרִירִי, כְּרֹאֵה־חֲשׂוֹבוֹת,

עַל סִפְרָה הַנוֹשֵׁף חֶמֶה.

כתוב מהי היעלילה המתוארת בשיר, והסבר את משמעותה. הדגם את דבריך.

8. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריה.

דו-שיח / נתן אלתרמן

מיכל, איך? טובב השצר. צד יוגף
 לו עוד אראך פנים לדומיה ואשר.
 נר העלי, מיכל, וקומי על הפף.
 בסיני אור, מיכל, צד וקסני חשף.

הה, מיכאל, השצר לא יוגף צד תם.
 צל סף אני תמיד ואור כבחלום.
 הלילה ביק טכני, הלילה ביק מאשר.
 אף אור כבחלום ואין פינינו חשף.

הה, מיכאל, מצרב קרב חומף דינים
 פכלות דיני אפה מסב אלי פנים.
 מלאה אהבתנו, מיכאל, ראנה.
 פי לא גמופה היא, גסף לא נגבע סמנה.

מיכל, איך? איה גנה לף למשקן?
 מיכל, אף זאת הגידי ואמוג כאפר:
 האם בבית אבל אף או בבית חתן?
 ומה קולף רוגן פשיר על פי הנבל?

הה, מיכאל, גנה שוקט לי למשקן.
 לא בית אבל אני ולא סררי חתן.
 וכמו על פי הנבל נשמתי רוגנת.
 פי בצדף אני בין רגבים שוקנת.

לאורך השיר מתנהל דיאלוג בין מיכל למיכאל.
 מה הם המאפיינים של דיאלוג זה? הסבר והדגם את דבריך.
 בתשובתך קבא גם שתיים מדרכי העיצוב של הדיאלוג.

9. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחרינו.

מטמורפוזות / נתן אלתרמן

אף פתאם בא הקץ. עברה רוח וזעזעה
 ובן-לילה החליף את סמליו הקמון.
 רק הקוף לבדו, ברחבה השוממת,
 עוד מצדיע בזה, ובציניו תמהון.

עם קניסת צבאות בצל-הקריח טוקלת
 הנקלת בן-הסויות בעיר סנדולה, שהוקמה
 גרורה מ"ציר", מה לעסוה בקוף, אשר
 בשעתו לקדוהו למצדיע לפי הניסוח
 הפשיסטי.

המונים שאף תמזל מתאו לו כפיס,
 מצדיעים בכר הפקר באפן אחר ...
 הוא טרח ולמד
 בועת אפים.
 ותללו לזמדים פה פשוט ומהר ...
 והקוף מצטנף ועוצם העינים
 וראשו הענף מסתגרר, מסתגרר.

ידיעה שקזאת לא כדאי לעקף.
 ידיעה שקזאת היא טרגדיה של קוף.

קוף עלוב. הוא שמר על הניק הארטיסטי
 וקמים על זמים הוא עמל ונתר
 עד למד להצדיע במצל פשיסטי,
 לשמחת הקהל ופקידי המשטר.

ואין פלא. רבים נתפסים לסחרחרת
 בראותם איך אוהו הקמון השקוד
 מננן להפליא על אותה התזמרת,
 גם ישר גם הפוף, באותה הדבקות.
 והקוף מצטנף ומתרהר לו: "נגעתי...
 וללמד מחדש לא אספיק לא אספן".
 כן, חסר לו אותו פשרון אקראיבטי
 של אוהו הקוסם שקוראים לו המון.

בקבלו פקדת דם, קם וקוף ופחטי
 מול צלום המנהיג הכובש ארצות,
 או הריע הידר (זה הנה קוף לא פתי)
 והקצה לקטים של דיצות וקפיצות,
 וקבל בשכר-נה אגוזים וספגטי
 מחומי-ושחור-וירקיי-החלצות.

ומיליונים עשו בארופה כמוהו
 ונהיה הדבר לא-ברור עד הפוף,
 אם הקוף מתקה את העם (אין לתמם...)
 או העם ברעו מתקה את הקוף.

ועל בן-הסויות אפל-ליל משתרע,
 ובעיר הנוצרות נצחון עליוות ...
 אף פוכב בטרומים מנצנץ ויודע:
 לא הקוף הוא גבור הסרגדיה הזאת.

הסבר כלפי מי (או כלפי מה) מופנית הביקורת הסטירית בשיר. בתשובתך דון גם בדרך העיצוב של ביקורת זו.

שירי דליה רביקוביץ

10. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

גְרוֹיטְצִיהַ / דליה רביקוביץ

בְּקוֹלְנוֹעַ הַחֲשׂוֹף
 שְׁנֵי אַנְשִׁים שֵׁשׁ בִּינֵיהֶם הַכְּרוֹת מִגְּבֹלַת
 יִשְׁבוּ
 וְרֹאשֵׁיהֶם הִגִּיעוּ לִיְדֵי נְגִיעָה.
 וְלֹא הָיְתָה זֹאת יַד הַמַּקְרָה.
 כָּלֵל וְכָלֵל לֹא יַד הַמַּקְרָה.
 הוּא הַכִּיר בְּנוֹכְחוֹתָהּ
 לֹא אֲדִישָׁה לְנוֹכְחוֹתוֹ.
 צֵל שֶׁל הַכְּנִיסִינִי תַחַת כְּנָפֶךָ.
 וְהִיא בְּלִבָּהּ: הַכְּנִיסִינִי תַחַת כְּנָפֶךָ.
 לֹא נָפַל בֵּינֵיהֶם בְּרֶק וְרַעַם,
 הָיְתָה רֹאשִׁית
 שֶׁל תְּנוּעַת אֲדָמָה חוֹתֶרֶת וְסֻמוּיָהּ.
 הִיא חָשָׂה בְּזֹאת הֵיטֵב.
 הִיא חָשָׂה הַפְתָּעָה.
 הִיא קָמָה וַיִּצְאָה.

כיצד מתוארת בשיר ההתקרבות בין שתי הדמויות? הסבר והדגם את דבריך.
 האם, לדעתך, ההתנהגות של האישה בסיום השיר (השורה האחרונה) היא צפויה, לאור
 כל מה שתואר קודם? נמק את דבריך.

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

זְכוֹנוֹת חַמִּים / דליה רביקוביץ

תָּאֵר לָךְ: רַק הָאֶבֶק לָנָה אוֹתִי
וְלֹא הָיָה לִי מְלָנָה אַחֵר.
הוּא הִלֵּךְ אִתִּי לְגַן הַיְלָדִים
וְהָיָה מְסַכֵּסֵף אֶת שְׁעָרוֹתִי
בִּימֵי יְלָדוֹתַי הַחַמִּים בְּיוֹתֵר.

תָּאֵר לָךְ מִיְהוּ שְׁלָנָה אוֹתִי,
וְלִכְל חֲבוֹרוֹתַי הָיָה אַחֵר.
בְּחֶרֶף, בְּפָרֶס עֲרֵסָלִים אֵימִים,
וְהָעֲנָנִים טוֹרְפִים אֶת צִדָּם,
תָּאֵר לָךְ מִיְהוּ שְׁלָנָה אוֹתִי
וְעַד כַּמָּה רְצִיתִי מְלָנָה אַחֵר.

זָרְעוֹנֵי הָעֲצִים שֶׁקָּשְׁקוּ, וְלִשְׁעָה
נִתְאוּיִתִי לְשֹׁכֵן בִּיחִידוֹת עִם הָרוֹחַ.
לִילוֹת רַבִּים הָיִיתִי הוֹנָה
עַל בְּתִים אֶחָדִים, רְטֹבִים מֵאֵהָבָה.
תָּאֵר לָךְ כַּמָּה הָיִיתִי מְקַפְּחֵת,
שׁוֹהַ הַמְלָנָה הַיְחִיד שְׁלִי.

בִּימֹת הַחֲמִסִּין הָיִיתִי מְפִלִּיגָה
עַד עִיר בִּירְתָם שֶׁל הַלּוֹיִתָּנִים.
הָיִיתִי מְלֵאָה הַפְּקָרוֹת מֵאֲשֶׁרֶת.
לֹא רְצִיתִי לְשׁוּב כָּל עוֹד בִּי רוּחִי,

אוּלָּם בְּשׁוּבִי הָיִיתִי כְּעוֹרֵב
שֶׁנִּקְטָו בּוֹ קְרוֹבָיו הָעוֹרְבִים,
וְלֹא הָיָה לִי שׁוּם מְלָנָה,
וְרַק הָאֶבֶק לָנָה אוֹתִי.

הבדידות של הזוגות באה לידי ביטוי בזיכרונותיה.

הסבר קבליעה זו, והדגם אותה.

בתשובתך הראה כיצד הלשון הצוירית מעצבת תחושה זו.

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריה.

סינדרלה במטבח / דליה רביקוביץ

השעות הטובות של סינדרלה עברו שם למטה במטבח	טויות גרון.
היתה לה חרות הדעת	והיא לא ממש רצתה להיות במקומן.
אם נאמר את זה כך.	אוצרות אינסופיים היו לה בדמיון
היא הדקה את גידה אל רכותיה	ממש אינסופיים
שערותיה היו מכסות שמן.	וללא צורה.
היא הפליגה בדעתה למרחקים	היתה לה פקעת קטנה של חם בגרון
בלתי משערים	והלמות לב עזה, חולנית.
בלתי מסברים	והיא היתה מחוץ לכלם
תחושות שידעה בלי לנקב בשמן.	בוכיה, קודחת
והיא השפילה את עיניה לסגור	מוכנה בכל עת לחזל להתקדם.
המרבב והמכתם	היתה לה נקדת תצפית
ונדעה איזה מרחק גדול יש בין הקא להקם	נדידה ברחוקה
אם בכלל נתן לשער	כאלו ישבה על כוכב מאדים
ומה שמתחיל כאן ועכשו	כוכב המלחמה.
אין לו סיום בזמן	והיא קמצה את אגרופיה ואמרה:
ולא נקדת זמן.	אני יוצאת למלחמה.
והיא עשתה סביבה עגול	
וסמנה לעצמה סימן	ואחר כך נרדמה.
דמיוני כמובן.	
נראתה את השפים הקו יוצאות במיטב בגדיהן	
הדורות, מפארות, נוטפות בשמים	

"השעות הטובות של סינדרלה עברו שם למטה במטבח"

האם המשך השיר מחזק קביעה זו, מפריך אותה, או שמא קשה לקבוע זאת באופן חד-משמעי? נמק והדגם את דבריך.

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

עומד על הכביש / דליה רביקוביץ

עומד על הכביש בלילה האיש הזה
שהיה בשכבר הימים אבא שלי.
ותיבת אני לגשת אליו למקום עמדו
מפני שאני הייתי תבת הבכורה שלו.

ובכל לילה נליל הוא עומד לבדו במקומו
ואני תיבת לירד למקומו ולבוא.
ורציתי לשאל את האיש עד מתי תיבת אני.
ונדעתי זאת מראש שתמיד תיבת אני.

במקום שהוא עומד ישנו חשש סכנה
כביום שהלך בכביש ודרסה אותו מכונית.
וכך הפרתי אותו ונתתי בו סימנים
שזה האיש עצמו היה פעם אבא שלי.

והוא אינו מדבר לי מלת אהבה אחת
למרות שהיה בשכבר הימים אבא שלי
ולמרות שאני הייתי תבת הבכורה שלו
הוא אינו יכול לדבר לי מלת אהבה אחת.

הסבר והדגם את היחס המורכב של הדוברת כלפי אביה, כפי שיחס זה מעוצב בשיר.

14. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

לא כְּרוֹשׁ / יהודה עמיחי

לא כְּרוֹשׁ,
לא בְּכַת אַחַת, לא כְּלִי,
אַלּא כְּדָשָׁא, בְּאַלְפֵי יְצִיאֹת זְהִירוֹת־יְרֻקוֹת,
לְהִיּוֹת מְסַתֵּר כְּהֶרְבֵּה יְלָדִים בְּמִשְׁחָק
וְאַחַד מְחַפֵּשׁ.

וְלֹא כְּגִבֵּר הַיַּחִיד,
כְּבִזְ-קִישׁ, שְׂמֻצָּאוֹהוּ רַבִּים
וְעָשׂוֹ אוֹתוֹ לְמַלְךְ.
אַלּא כְּגֶשֶׁם בְּהֶרְבֵּה מְקוֹמוֹת
מְעַנְנִים רַבִּים, לְהִתְחַלְחַל, לְהִיּוֹת שְׁתוּי
פִּיּוֹת רַבִּים, לְהִיּוֹת נְשׁוּם
כְּאוֹיֵד בְּשָׁנָה וּמְפֹזֵר כְּפִרְיָהָה בְּאֵבִיב.

לא הַצְּלֻזֵל הַחֹדֵר, הַמְעוֹרֵר
בְּשַׁעַר הָרוֹפֵא הַתּוֹרֵן,
אַלּא בְּדְפִיקוֹת, בְּהֶרְבֵּה אֲשַׁנְבִּים
בְּכַנְיֹסוֹת צְדָרִיּוֹת, בְּהֶרְבֵּה דְפִיקוֹת לֵב.

וְאַחֲר־כֵּן הִיְצִיָּאָה הַשְּׂמֻטָּה, כְּעֶשֶׂן
בְּלִי תְרוּעָה, שׁוֹר מִתְפַּטֵּר,
יְלָדִים עֵיפִים מִמִּשְׁחָק,
אֶכֶן בְּגִלְגוּלִים הָאֲחֻרֹנִים

לְאַחַר הַמּוֹרֵד הַתְּלוּל, בְּמָקוֹם שְׂמֵת־חֵיל
מִישׁוֹר הַתּוֹהֵד הַגְּדוּל, אֲשֶׁר מִמְּנוֹ,
כְּתַפְלוֹת הַמִּתְקַבְּלוֹת,
עוֹלָה אֶבֶק בְּהֶרְבֵּה רַבּוֹא גְרָגִידִים.

כיצד הדובר בשיר בוחר לחיות, וכיצד הוא בוחר למות בבוא העת? הסבר והדגם

את דבריך.

בתשובתך התייחס גם לדרכי העיצוב שבאמצעותן הוא מבטא את בחירתו.

15. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

משלשה או ארבעה בחדר / יהודה עמיחי

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
מכרז לראות את העול בין קוצים
ואת השרפות בגבעה.
וכיצד אנשים שיצאו שלמים
מחורים בערב כמטבעות ערף לביתם.

משלשה או ארבעה בחדר
תמיד אחד עומד ליד החלון.
שערו האפל מעל למחשבותיו.
מאחוריו המלים.
ולפניו הקולות הגורדים בלי תרמיל,
לכבות בלי צידה, נבואות בלי מים
ואבנים גדולות שהושכו
ונשארו סגורים כמכתבים שאין
להם פתבת ואין מקבל.

כיצד המציאות הנוראה ותוצאותיה משתקפות בעיני האחד שיעומד ליד החלון?
הסבר והדגם את דבריך.

16. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

תִּירִים / יהודה עמיחי

בקורי אבלים הם עורכים אצלנו,
יושבים ביד ושם, מרצינים ליד הפתל המערבי
וצוחקים מאחורי וילונות כבדים בחדרי מלון,

מצטלמים עם מתים חשוכים בקבר רחל
ובקבר הרצל ובגבעת התחמשת,
בוכים על יפי גבורת נערינו
וחושקים בקשיחות נערותינו
ותולים את תחתוניהם
ליבוש מהיר
באמבטיה כחלה וצוננת.

פעם ישבתי על מדרגות ליד שער במקצות דוד, את שני
הסלים הכבדים שמתני ליד. עמדה שם קבוצת תִּירִים
סביב המדרגה ושמשתי להם נקדת ציון. "אתם רואים
את האיש הזה עם הסלים? קצת ימינה מראשו נמצאת
קשת מן התקופה הרומית. קצת ימינה מראשו". אבל
הוא זו, הוא זו! אמרתי בלבי: הגאלה תבוא רק אם יגידו
להם: אתם רואים שם את הקשת מן התקופה הרומית?
לא חשוכים: אבל לידה, קצת שמאלה ולמטה ממנה, יושב
אדם שקנה פרות וירקות לביתו.

"... הגאלה תבוא רק אם יגידו להם..."

הסבר כיצד תבוא הגאולה, על פי השקפת העולם של הדובר בשיר.

כיצד, לדעתך, מתקשרת השקפת עולם זו של הדובר לתיאור התיירים
בשני הבתים הראשונים בשיר? הסבר את דבריך.

17. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריי.

שיר 10 מתוך מחזור השירים: **טיול ישראלי** / יהודה עמיחי

אני זוכר שאלה בספר לימוד החשבון,
 על רכבת שיוצאת ממקום אחד ורכבת אחרת
 שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו?
 ואף אחד לא שאל מה יקרה כאשר יפגשו,
 אם יעצרו או יעברו אחת על פני השנייה ואולי יתנגשו.
 ולא היתה שאלה על איש שיוצא ממקום אחר
 ואשה שיוצאת ממקום אחר. מתי יפגשו
 והאם בכלל יפגשו ולכמה זמן יפגשו?
 וכדבר ספר לימוד החשבון. עכשו הגעתי
 אל העמודים האחרונים שבהם רשימת הפתרונות.
 ואז היה אסור להסתכל בהם ולהשתמש בהם.
 עכשו מתר. עכשו אני בודק
 כמה צדקתי וכמה טעיתי
 ויודע מה עשיתי נכון ומה לא עשיתי. אמן.

מה מאפיין את השאלות שאינן נשאלות בספר לימוד החשבון, ומהי המשמעות שלהן

בשיר זה?

הסבר והדגם את דבריך.

פרק שני – סיפור קצר

אם בחרת בפרק זה, ענה על שתיים מהשאלות 18-20 (לכל שאלה – 15 נקודות).

סיפור קצר (כולל סיפורים מאת עגנון)

שים לב: בשאלות 18-19 אין לענות על פי הסיפור "דבר קטן וטוב".

18. בסיפורים קצרים רבים הדמויות מאופיינות באמצעים שונים, כמו מוטיבים חוזרים, תקבולות (אנלוגיות), ניגודים (בדמות עצמה או ניגודים בין דמויות), תיאורי טבע. בחר בשניים מהאמצעים האלה, והסבר את התרומה של כל אחד מהם לעיצוב דמות מרכזית בסיפור קצר שלמדת.

19. בין הסיפורים הקצרים שלמדת יש סיפורים המתרחשים בתקופה אחרת או בחברה שונה מזו שבה אנו חיים, ובכל זאת הם עדיין יכולים לרגש ולעורר תובנות הקשורות למציאות של ימינו. דון בקביעה זו על פי סיפור קצר שלמדת. נמק והדגם את דבריך.

"דבר קטן וטוב" / ריימונד קארבר

20. תאר את המפגשים (במציאות ובדמיון) של אן, אמו של סקוט, עם משפחתו של פרנקלין, והסבר מה תורמת נוכחותה של משפחתו של פרנקלין בסיפור להבנת משמעותו. הדגם את דבריך.

פרק שלישי – זרמה

אם בחרת בפרק זה, ענה רק על אחת מהשאלות 21-24, על פי טרגדיה מאת סופוקלס או טרגדיה מאת שקספיר שלמדת (30 נקודות).

אדיפוס המלך / סופוקלס

21. עלילת הטרגדיה "אדיפוס המלך" בנויה על המתח בין ידיעה ובין אי-ידיעה של הדמויות במחזה. הסבר כיצד מתח זה בא לידי ביטוי בהתנהגות של שתיים מהדמויות בטרגדיה.

אנטיגונה / סופוקלס

22. נאמנויות שונות מתנגשות ביניהן ומניעות את העלילה של הטרגדיה "אנטיגונה". תאר התנגשות אחת כזו בטרגדיה "אנטיגונה", והסבר את תרומתה להתפתחות העלילה.

טרגדיות של שקספיר / ("מקבת" או "המלט" או "המלך ליר" או "אותלן")

23. הרוע הוא אחד הכוחות המרכזיים המניעים את העלילה בטרגדיות מאת שקספיר. הסבר והדגם קביעה זו על פי הטרגדיה שלמדת.

טרגדיות של סופוקלס / ("אדיפוס המלך" או "אנטיגונה") וטרגדיות של שקספיר ("מקבת"

או "המלט" או "המלך ליר" או "אותלן")

24. תאר את המשגה הגורלי בטרגדיה שלמדת (טרגדיה מאת סופוקלס או טרגדיה מאת שקספיר). ציין מי השוגה, באיזה שלב של הטרגדיה התרחש המשגה, מה הם המניעים או הסיבות למשגה, ומה הן תוצאותיו.

/המשך בעמוד 20/

פרק רביעי – רומאן ונובלה

פרק זה הוא חובה – ענה רק על אחת מהשאלות 25-28 (30 נקודות).

סיפור פשוט / ש"י עגנון – שאלות 25-26

25. לפניך קטע מ"סיפור פשוט".

קרא אותו, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

הרוצה לראות את בלומה יעמוד ויצפה בלבו של הירשל, שבבית הורביץ אין רואים אותה. בלומה מצאה לה מקום בבית אחר. כל הימים היתה דרה אצל הורביץ, פתאום נטלה מטלטליה ויצתה. בלומה עמדה אצל בעליה החדשים וסידרה את כליה ותלתה תמונתו של אביה למעלה ממטתה. צורתו של אבא דהתה, זקנו הבלונדיני שמקיף את פניו החזיר ואורירות של עולם אחר מרחפת עליהן. מילדותה לא היתה בלומה משוכה אחר אביה. מרחמנותה שריחמה על אמה היתה מטרעמת על אביה שיושב עם ספריו וקורא ומתאנה, כיון שמת נעשה לה יקר. כל דבר שהזכיר לה את אביה הרחיש את לבה. אילו היה קיים ספק אם היתה מרגישה במעלותיו, עכשיו שלא נשתייר הימנו אלא דמות דיוקנו לבה רחוש. הניהה בלומה ידיה על לבה ונסתכלה כנגדה במטה, זו מטתה השניה מיום שנתלשה מבית אמה. באותה שעה עמדה בלומה כאילו הוכפלה יתמותה. שאלה בלומה את עצמה, כלום נגזר עלי להיות משרתת כל ימי? וכי בשביל שנסתלקתי מבית צירל נסתלקו קיוויי? נזכרה בלומה כניסתה לבית הורביץ. מה היתה כל תקותה באותה שעה? אף על פי כן טובה היתה ביאתה מיציאתה, שיצתה בפחי נפש. אמרה בלומה בלבה, וכי בשביל שהירשל משוך אחרי אמו צריכה אני להתייאש. אם ידיו אסורות אני בת חורין. בלומה עצמה לא ידעה פירוש הדברים, אם עליה להתיר ידיו או אם עליה להסתלק.

א. הסבר כיצד קטע זה מאיר את דמותה של בלומה ואת עולמה הפנימי.

הדגם את דבריך. (15 נקודות)

ב. בלומה נסתלקה "מבית צירל", אך "הרוצה לראות את בלומה יעמוד ויצפה בלבו של הירשל".

הסבר משפט זה, וכתוב כיצד נתפסת בלומה אצל הירשל בהמשך הרומאן.

בסס את דבריך על דוגמאות מהרומאן. (15 נקודות)

26. ב"סיפור פשוט" נזכרות דמויות מן העבר או מתוארות התרחשויות שקדמו למסופר

בעלילת הרומאן.

הצג שתי דמויות ו/או שתי התרחשויות כאלה, והסבר כיצד כל אחת מהן מניעה את

העלילה ומעצבת את גורלה של דמות מרכזית שבה.

/המשך בעמוד 21/

רומאן עברי, רומאן מתורגם, נובלה עברית או מתורגמת*

שים לב: על שאלות 27-28 תוכל לענות על פי רומאן או על פי נובלה* שלמדת (אין לענות בשאלות אלה על פי "סיפור פשוט").

* אם בחרת להתבסס על נובלה עברית או מתורגמת, תוכל לבחור אך ורק מבין הנובלות האלה:
 נמלים, עתליה, נביא, אחרי הילדות, שונא הנסים, כינורו של יוסי, שלושה ימים וילד, לב הקיץ לב האור, חירבת חזעה, עוגיות המלח של סבתא סולטנה, המינה ליזה, רדיקלים חופשיים, מאחורי הגדר, העיירה שבה נעצר הזמן, לב של כלב, הזקן והים, טוניו קריגר, מוות בוונציה, הנשיקה למצורע, היונה, הורתו, ברטלבי, גימילה, רעידת אדמה בצ'ילי

27. ביצירות רבות מצבה הנפשי של הדמות וגורמים חברתיים משפיעים על התנהגותה. הסבר והדגם את השפעתם המשולבת של גורמים אלה על ההתנהגות של שתי דמויות ביצירה שלמדת (רומאן או נובלה).

28. רומאנים ונובלות רבים עוסקים בנושאים מרכזיים, כמו "אדם מול המוות", "משבר ערכים", "פער הדורות", "חירות הפרט".
 בחר באחת מהיצירות שלמדת (רומאן או נובלה), נסח נושא מרכזי בה, והסבר כיצד מרכיבים שונים של היצירה (כמו יחסים בין דמויות, התפתחות העלילה, מוטיבים וסמלים) מייצגים את הנושא שניסחת על היבטיו השונים.

פרק חמישי – סיפור שלא נלמד

פרק זה הוא חובה – ענה על שאלה 29 (10 נקודות).

29. לפניך סיפור מאת קפקא.

קרא אותו, וענה על השאלה שאחריו.

אהבתי נערה, וגם היא אהבה אותי, אבל נאלצתי לעזוב אותה.

למה?

איני יודע. דומה היה כאילו היא מוקפת מעגל של חמושים שמכוונים את

חניתותיהם כלפי הוץ. בכל פעם שהתקרבתי, נתקלתי בהודי החניתות,

נפצתי ונאלצתי לסגת. סבלתי מאוד.

הנערה לא היתה אשמה בזה?

נדמה לי שלא, בעצם, אני יודע שלא. ההשוואה הקודמת לא היתה שלמה,

גם אני הייתי מוקף חמושים, שכיוונו את חניתותיהם כלפי פנים, כלומר

אלי. כשנדהקתי לגשת אל הנערה נלכדתי תחילה בין החניתות של החמושים

שלי, וכבר פה לא הצלחתי להתקדם. אולי אפילו לא הגעתי כלל אל

החמושים של הנערה, ואם אמנם הגעתי, כי אז כבר שתתי דם מן החניתות

שלי והייתי מחוסר הכרה.

האם נשארה הנערה לבדה?

לא, אחר הצליח להידחק ולגשת אליה, בקלות ובלי מכשול, ואני, תשוש

ממאמצי, צפיתי בהם בשוויון גפש, כאילו הייתי האוויר שהם הגישו דרכו

את פניהם זה לזה לנשיקה הראשונה.

הכישלון של המספר לממש את אהבתו מתואר באמצעות דימוי מרכזי אחד.

מהו דימוי זה? הסבר את משמעותו ואת תרומתו להבנת הסיפור.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך